HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא תימא טעמיה דרב כיון שכנסה סתם אחולי אחליה לתנאיה אלא טעמא דרב לפי [א]שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות הא פליגי בה חדא זימנא [ב]דאתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה עמדה ונישאת רב אמר אין צריכה גט משני ושמואל אמר [א]צריכה גט משני צריכא דאי אתמר בההיא בההיא קאמר רב משום דליכא תנאה אבל בהא דאיכא תנאה אימא מודי ליה לשמואל ואי אתמר בהא בהא קאמר שמואל אבל בהך אימא מודי ליה לרב צריכא תנן כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא מאי לאו קידשה על תנאי וכנסה סתם תיובתא דשמואל לא

לא תימא. קסבר רב אחולי לתנאיה וכתובה בעי למיתב לה אם מגרשה: **אלא טעמא דרב.** לענין גט דקסבר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קידושין ואפי' ימצא עליה נדרים אבל לענין ממונא בתנאיה קאי שאם ימצא עליה נדרים תצא בלא כתובה: **קטנה.** יתומה: **שלא מיאנה.** בקטנותה: **והגדילה.** ובא עליה ואח"כ מיאנה ועמדה וניסת: **אין צריכה גט משני.** דכי גדלה בא עליה לשם קדושין דיודע הוא שאין קידושי קטנה כלום: **צריכה גט משני.** דכל הבועל על דעת קדושין הראשונים בועל. ואע"ג דמודה שמואל שאסורה לשני דמשנה שלמה היא (נדה דף נב.) דאין הבת ממאנת משהביאה שתי שערות גט מיהא בעיא מיניה דהא דאמרי רבנן גדולה לא ממאנת מדרבנן הוא ורב סבר דאורייתא היא משום דכי בעיל משתגדיל לשם קדושין בעיל: **דליכא תנאה.** והכל יודעין שאין במעשה קטנה כלום וגמר ובעל לשם קדושין: **דאיכא תנאה.** וסבר הוא שתקיים תנאה דהואיל ומינסבא ליה אין עליה נדר ולא מסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין דאינו חפץ באשה נדרנית: **בהא קאמר שמואל.** דכיון דאתני אתנאי סמיך דאינו חפץ בנדרנית: **מאי לאו קידשה כו'.** וסיפא ארישא קאי וקאמר כתובה הוא דלא בעיא דלענין ממונא לא אחיל תנאי אבל גיטא בעיא דלשם קדושין בעל דאי משתכח עלה נדרים לא תהא בעילתו זנות כרב: לא

לא תימא טעמא דרב כיון דכנסה סתם אחולי אחליה לתנאיה. פי' בקונטרס ויהא לה כתובה וקשה לרבינו יצחק דא"כ מאי קאמר לא תימא פשיטא דלא מצי למימר הכי דהא תנן בהדיא במתני' כנסה סתם תצא בלא כתובה ונראה דלאו פירכא היא דהוה מצי לאוקומי מתניתין בשלא בעל והכא בבעל קאמר דאחולי אחיל לתנאיה ורבינו יצחק פי' לא תימא טעמא דרב כיון דכנסה אע"ג דלא בעל אחליה לתנאיה ותהא צריכה גט ומיהו כתובה ודאי לית לה כדתנן במתני' אלא טעמא דרב משום דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות ופליגא אעולא אמר רבי אלעזר דאמר לקמן דבבעל מודו כולי עלמא דצריכה גט ולא פליגי רב ושמואל אלא בשלא בעל וא"ת דהכא משמע דלשמואל אדם בועל בעילת זנות ויש תנאי בנשואין וקשה דביבמות בפרק ב"ש (דף קז. ושם) תנן ב"ש אומרים אין ממאנין אלא ארוסות ואמרינן בגמרא אמר רב יהודה אמר שמואל מאי טעמא דבית שמאי לפי שאין תנאי בנשואין ואי אמרת נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנשואין אלמא סבר שמואל דאין תנאי בנשואין דבית הלל נמי לא פליגי אלא משום דסברי דליכא למיגזר דמידע ידעי דנשואי קטנה דרבנן נינהו אבל הא מודו דאין תנאי בנשואין וריב"ן מגיה התם אמר רב יהודה אמר רב ואומר ר"י שלא הועיל כלום לרבה דאמר לקמן דבטעות אשה אחת דברי הכל אינה צריכה גט אלמא לרב נמי יש תנאי בנשואין ועוד דהתם פריך נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר ומשני לפי שאין תנאי בחופה ותירץ רבינו יצחק דאביי לא הוה מפרש טעמא דב"ה משום דמידע ידעי כו' אלא משום דיש תנאי בנשואין וסוגיא דהתם כעולא אמר ר"א דאמר לקמן המקדש על תנאי ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט דאין תנאי בנשואין ונראה דצריך להגיה אמר רב כריב"ן דאי גרסינן אמר שמואל תקשי ליה מנכנסה לחופה ולא נבעלה דלעולא אמר ר"א בלא בעל סבר שמואל דיש תנאי והא דאמר בשילהי האשה רבה (שם צה:) גבי פלוגתא דרב ושמואל דיבמה הרי היא כאשת איש דקאמר אביי לחד לישנא דשמואל אדרבי יצחק נפחא קאי דמפרש מילתיה דר' יוסי משום דאין תנאי בנשואין לא משום דלא מהני תנאה קאמר אלא משום דאין רגילות שיהיו נשואין מתבטלין מחמת תנאי שהיה בקדושין דרגילות הוא או שידע וימנע מלישא או גמרי ומחלי ולא הדרי בשעת נשואין וכן צריך לפרש על כרחין הא דקאמר שמואל התם אינה כאשת איש דבקדושין איירי ובקדושין דכולי עלמא מודו דיש תנאי והרב רבינו חיים מפרש גם ההיא דב"ש בענין זה והכי פירש לפי שאין תנאי בנשואין פירוש אין רגילות שיתבטלו נשואין מחמת שום תנאי ואי אמרת נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנשואין בתמיה פירוש וכי יעלה על לב אדם לומר שמחמת תנאי נתבטלו הא אין רגילות ומחמת קידושי קטנות נמי לא ידעי אלא יאמרו דאשת איש יוצאה בלא גט ואם תאמר והיכי סלקא דעתין למימר דכנסה בלא בעל דאחולי אחליה לתנאיה וצריכה גט כיון דקידשה על תנאי שאין עליה נדרים והיו עליה נדרים אם כן אינה מקודשת ומה מועיל אפילו ימחול התנאי אח"כ אם לא יחזור ויקדשנה ומיהו אי חופה קונה [ג]ניחא ואפילו את"ל דחופה אינה קונה מצינו למימר דבשעת קידושין היה דעתו לכך שאם יכניסנה לבסוף יהא מחול התנאי: **אלא טעמא דרב משום דאין אדם כו'.** צריך לפרש שמחמת כך נתכוין לקדש בבעילה דאם נפרש דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות ולפיכך מחל התנאי והוו קדושי כסף א"כ מאי פריך והא איפליגו בה חדא זימנא דהתם מקודשת לפי שבעל לשם קידושין והכא מקודשת מחמת קדושין הראשונים ונראה דלרב אפילו קדשה על תנאי וכנסה על תנאי הואיל ובעל צריכה גט מדמקשה לרבה לקמן מההיא דהריני בועליך על מנת כו' משמע דאי הוו פליגי בטעות אשה אחת הוה ניחא ליה דפליגי בפלוגתא דרב ושמואל אע"פ שהתנה בשעת בעילה ולא עביד תנאי לסתור הקידושין אלא משום כתובה: **והא איפליגו בה חדא זימנא.** תימה והא תרווייהו צריכי דאי איתמר קמייתא הוה אמינא דהא דאמר רב צריכה גט היינו מספק דלא ידענא אי בעל לשם קידושין ואם קידשה אחר דלמא משני נמי הוה צריכה גט ואי איתמר בתרייתא הוה אמינא הא דקאמר שמואל צריכה גט משני היינו מספק ומראשון נמי צריכה גט מדאורייתא דשמא לשם קידושין בעל ואומר ר"י דהכי פריך והא איפליגו בה חדא זימנא ואמאי איפליגו בה בשני מקומות דבחד מהנך הו"מ לאשמועינן והכי הו"ל למימר קידשה על תנאי ובעל רב אמר צריכה גט מראשון ולא משני ושמואל אמר אינה צריכה גט מראשון אלא משני או בהך בתרייתא לימא והגדילה ועמדה ונישאת רב אמר אינה צריכה גט משני וצריכה גט מראשון ושמואל אמר צריכה גט משני ואינה צריכה גט מראשון מן התורה אבל מדרבנן צריכה:

ושמואל אמר צריכה גט משני. והא דתנן ביבמות בפרק ב"ש (קט.) גבי מת בעלה של גדולה אמר רבן גמליאל אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא [א]משום אחות אשה ומפרש בגמרא דטעמא דרבן גמליאל דהוי ליה כמקדש אחות יבמה דנפטרה יבמה והלכה לה והוי זו שגדלה אצלו ובעל כמו שקדשה ולשמואל בסתמא אינו בועל לשם קידושין צ"ל דהתם מפרש בהדיא שבעל לשם קידושין ועוד אומר ר"י דהתם כיון דיבמתו ואשתו שתיהן לפניו אפילו בסתמא בועל לשם קידושין כדי לדחות יבמתו ממנו דבאשתו ניחא ליה מיבמתו ואיסורא לא עביד דר"ג סבר אין זיקה ומיהו קשה דתקשי לשמואל מדרבנן דר"א [ב]כשהחזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו דבסתמא בועל לשם קידושין וליכא לאוקמא כשפירש שבועל לשם קידושין דא"כ לא הוי פריך מינה מידי לקמן לרבה אלא על כרחין כשבועל סתם דלא מצינו לאוקמי כשפירש דאם כן היינו החזירה כשהיא גדולה ואומר ר"י דשמואל סבר ליה כר"ש בן יהודה דאמר לקמן אם בעלו לא קנו אי נמי כרבי ישמעאל דאמר לקמן (דף עד.) שמואל משום ר' ישמעאל והיא לא נתפסה כו'. [וע' תוס' יבמות קי. ד"ה קסבר]:

בההיא קאמר רב דליכא תנאה. ביבמות בפרק ב"ש (דף קי. ושם) מצריך להו איפכא והכי איתא התם דאי איתמר בהא בההיא קאמר רב משום דליכא תנאה וכיון דבעל אחולי אחליה לתנאיה פירוש משום דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות אית לן למימר דאחליה לתנאיה והיה בדעתו שיחולו קידושי כסף אבל בהא דליכא בעילת זנות שהרי יש שם קידושין דרבנן אימא מודה לשמואל ואין לתמוה על מה שלשם סברא הפוכה דאליבא דר"א דאמר לקמן (דף עד:) המקדש על תנאי ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט אית לן למימר סברא דהתם דאע"ג דמודה שמואל דאין אדם בועל כו' והוי קידושין [ד]דרבנן אפילו הכי פליג אדרב בקטנה שלא מיאנה והיינו משום דלא שייך התם בעילת זנות הואיל ואיכא קידושין דרבנן[ה]:

ותיובתא דשמואל. ואף על גב דכרבי ישמעאל רביה סבירא ליה מכל מקום אין לו להניח סתם דמתניתין משום ר' ישמעאל:

אדם

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פי"א מהל' גירושין הל"ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנה סעי' כא:

◆

תוספות רי"ד

אמר אביי לא תימא טעמא דרב כיון שכנסה סתם אחולי אחליה לתנאיה פי' ואפי' כתובה יש לה אלא טעמא דרב שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות פי' ואחולי [אחליה] לתנאיה גבי קידושין אבל גבי כתובה לא אלא יוצאה שלא בכתובה ואע"ג דלא אתני בהדה אלא קדשה סתם וכנסה סתם כדכתיבנא לעיל (ד' עא) בהאשה שנדרה בנזיר שהיה אומר תנא קמא יוציא בלא כתובה משום דאמר אי אפשי באשה נדרנית ואפילו ר"י לא פליג אלא משום שהיה לו להפר ולא הפר והוא נתן אצבע בין שיניה אבל כשימצאו לה נדרים שאין יכול להפר מודים דתצא שלא בכתובה מפני שיכול לומר אי אפשי באשה נדרנית. והא איפליגו בה חדא זימנא דאתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה פי' ונבעלה אחר שהגדילה ועמדה ונשאת רב אמר א"צ גט משני ושמואל אמר צריכה גט משני פי' רב סבר אדם יודע שאין קדושי קטנה כלום וגמר ובעל לשם קידושין שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ושמואל אמר צריכה גט משני פי' שכל הבועל מסתמא על דעת קדושין הראשונים הוא בועל. צריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר רב משום דליכא תנאה אבל בהא דאיכא תנאה אימא מודה ליה לשמואל צריכא ואי איתמר בהא בהא קאמר שמואל אבל בהך אימא מודה ליה לרב צריכא וקי"ל הלכה כרב באיסורי (פי' הרב אם קדשה סתם בלא תנאי ונמצא עליה נדרים ולא כנסה א"נ כנסה ולא הספיק לבעול כגון שפירסה נדה הרי זו צריכה גט מדבריהם שלא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט וכל הדין שפרשנו לגבי נדרים כך נתפרש לענין מומין שאלו שתי בבות פתרון אחד להם לכל דבר אלא שבנדרים חלקנו דדוקא בג' נדרים הוי טעות אבל שאר נדרים לא אבל לגבי מומין אין לחלק ביניהם. דבין במומין גדולים ובין במומין קטנים הוי מקח טעות): כנסה סתם וכו'. כתובה הוא דלית לה הא גיטא בעיא מאי לאו קדשה על תנאי וכנסה סתם פי' דסיפא ארישא קאי וקשיא לשמואל:

מסורת הש"ס

א) [יבמות קז. גיטין פא:], ב) יבמות קט:, ג) [קדושין ה.], ד) רש"ל ומהרש"א לא גרסו דרבנן וכ"ה בנ"י כ"י, ה) [וע' תוס' יבמות קי. ד"ה בההיא],

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ושמואל וכו' ותצא הלזו משום אחות: (ב) בא"ד מדרבנן דר"א דקאמרי כשהחזירה:

◆

מוסף רש"י

דאי אתמר בההיא. גבי קטנה שלא מיאנה, בההיא קאמר רב, דאסיק אדעתיה לבעול לשם קדושין משגדלה, משום דליכא תנאה. אין פסול קדושין הראשונים משום תנאי אלא משום קטנות, ואדם יודע שאין קידושין הראשונים כלום וחזר ובעל לשם קידושין, אבל בהא דאיכא תנאה אימא מודה ליה לשמואל. ואדעתא דתנאי בעיל, כסבור שאין עליה נדרים וקיימא תנאי שביניהן (יבמות קי.).